

دانشگاه شهید بهشتی کرمان

یک: تحلیل الگوریتم ها

ساختمان داده ها و الگوریتم

مدرس: دکتر نجمه منصوری

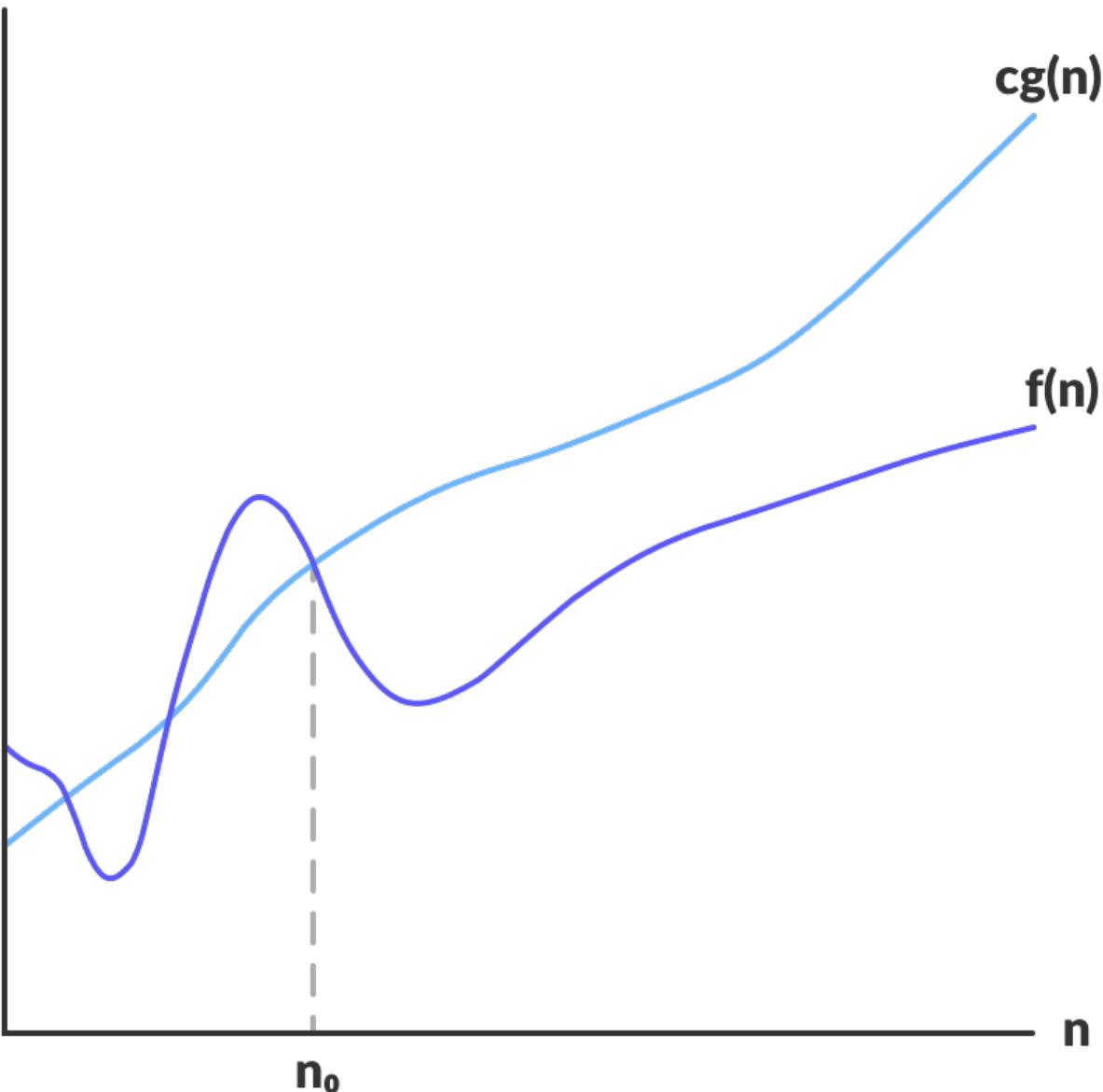
نگارنده: سجاد هاشمیان

نماد O

برای $g(n)$ داده شده، $O(g(n))$ را مجموعه توابع زیر تعریف می‌کنیم:

$$O(g(n)) = \{f(n) \mid \exists c > 0 \text{ and } n_o . s.t \forall n > n_o, 0 \leq f(n) \leq c \times g(n)\}$$

در اینجا می‌گوییم $g(n)$ کران بالا مجانبی برای $f(n)$ است.

$$f(n) = O(g(n))$$

مثال

$$\frac{n(n-1)}{2} \in O(n^2)$$

حل.

$$\frac{n(n-1)}{2} ? c \times n^2$$

$$\frac{n(n-1)}{2} \leq \frac{n^2}{2}$$

$$\frac{n(n-1)}{2} = \frac{n^2}{2} \implies n = 0$$

$$n_0 = 0, c = \frac{1}{2} \text{ :يعنى:}$$

مثال

$$5n^2 \in O(n^2)$$

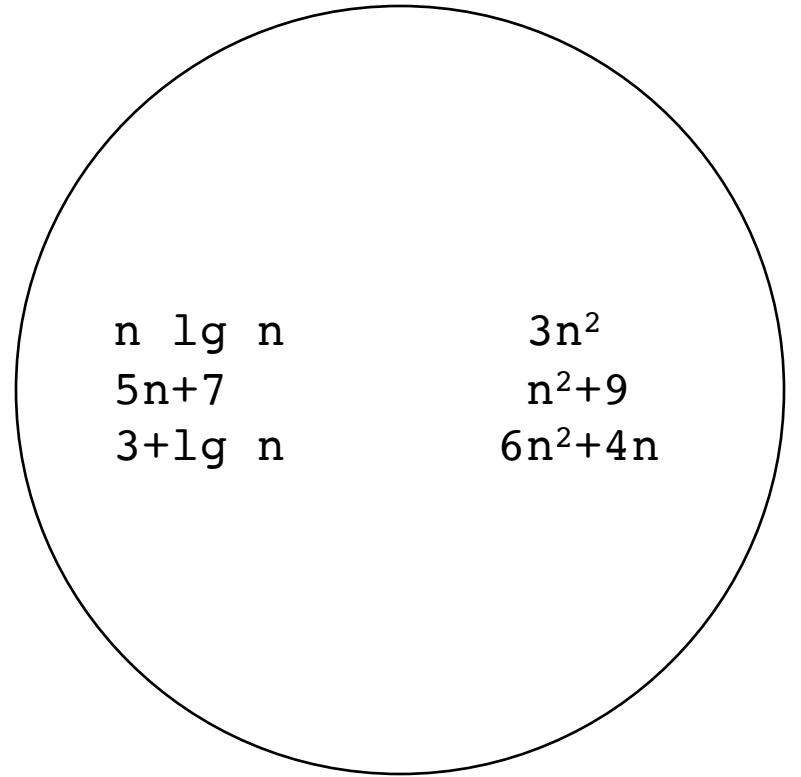
$$5n^2 \leq 5 \times n^2 \Rightarrow N = 0, C = 5$$

$$n^2 \in O(n^2 + 10n)$$

$$N = 10, C = 1$$

$$n \in O(n^2)$$

$$N = 1, C = 1$$

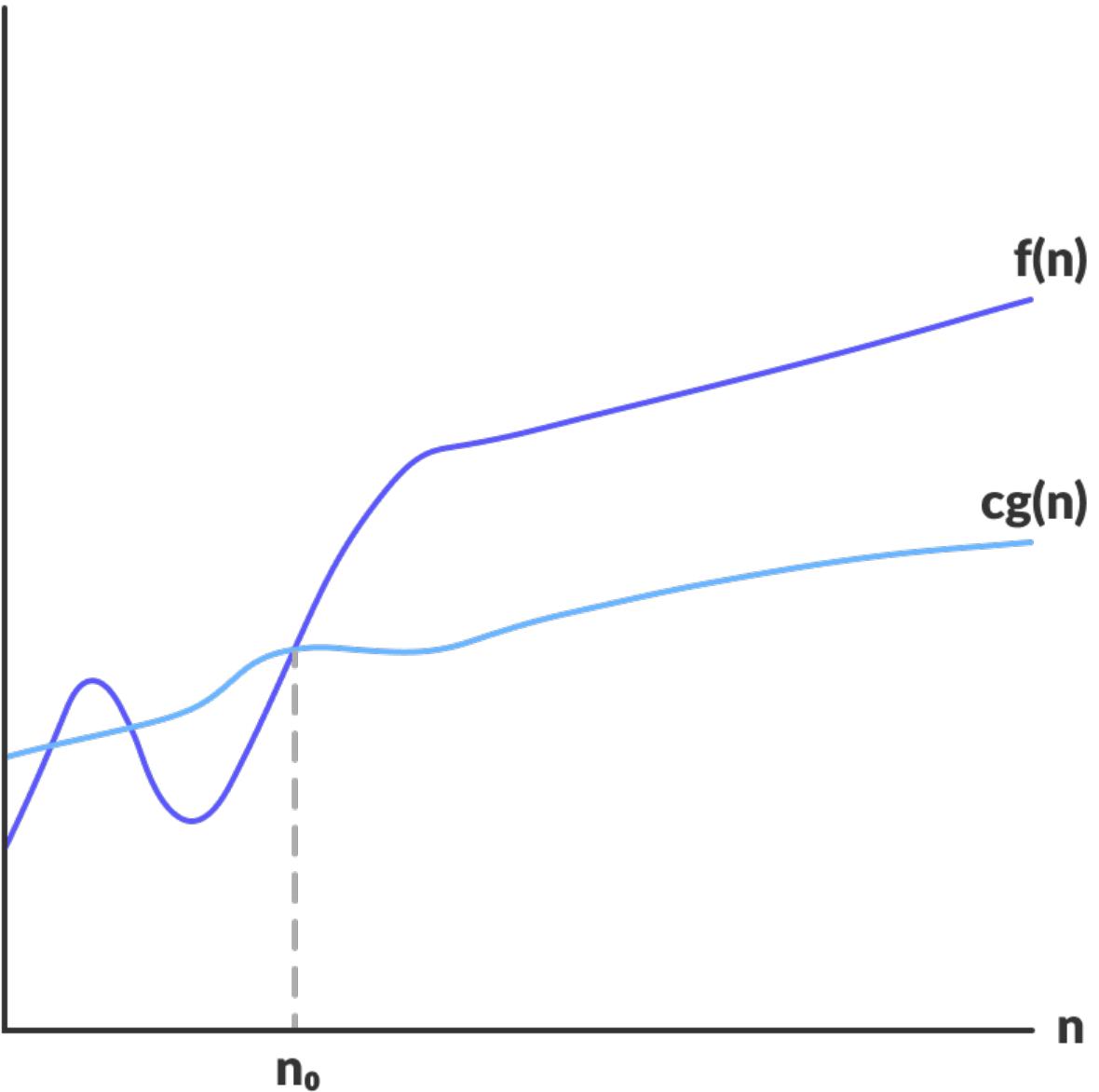
$O(n^2)$

نماد Ω

برای $(g(n))$ داده شده، $\Omega(g(n))$ را مجموعه توابع زیر تعریف می‌کنیم:

$$\Omega(g(n)) = \{f(n) | \exists c > 0 \text{ and } n_o .s.t \forall n > n_o, 0 \leq c \times g(n) \leq f(n)\}$$

در اینجا می‌گوییم $(g(n))$ کران پایین مجازی برای $(f(n))$ است.

$$f(n) = \Omega(g(n))$$

مثال

$$\frac{n(n-1)}{2} \in \Omega(n^2)$$

حل.

$$\frac{n(n-1)}{2} ? c \times n^2$$

$$\frac{n(n-1)}{2} \geq \frac{n^2}{4}$$

$$\frac{n(n-1)}{2} = \frac{n^2}{4} \implies n = 2$$

يعني: $n_0 = 2, c = \frac{1}{4}$

مثال

$$5n^2 \in \Omega(n^2)$$

$$5n^2 \geq n^2 \Rightarrow N = 0, C = 1$$

$$n^2 + 10n \in \Omega(n^2)$$

$$N = 0, C = 1$$

$$n^3 \in \Omega(n^2)$$

$$N = 1, C = 1$$

$$\begin{array}{ll} n^2 \lg n \\ 5n^2+7 \\ 3n^9+\lg n \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 3n^3+6n^2 \\ n^2+9 \\ 6n^4+n^2 \end{array}$$

$$\Omega(n^2)$$

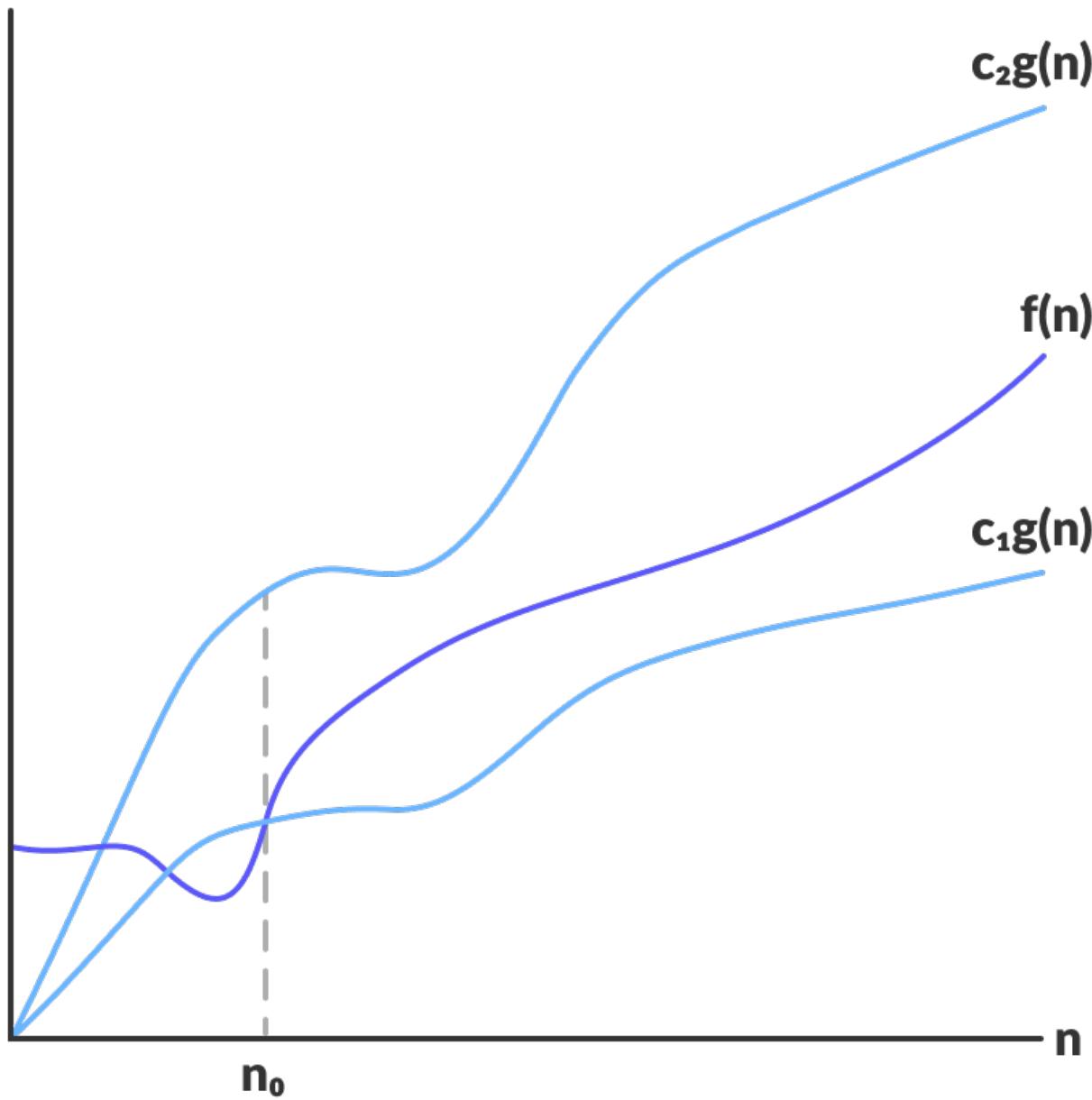
نماد Θ

برای $(g(n))$ داده شده، $\Theta(g(n))$ را مجموعه توابع زیر تعریف می‌کنیم:

$$\theta(g(n)) = \{f(n) | \exists c > 0 \text{ and } n_o . s.t \forall n > n_o, c_2 \times g(n) \leq f(n) \leq c_1 \times g(n)\}$$

این به آن معنی است که برای مقادیر بزرگ n درجه رشد دو تابع f و g با هم برابر است. در اینجا می‌گوییم تابع کران بالا بسته مجانبی برای $f(n)$ برای $g(n)$ است.

$$f(n) = \theta(g(n))$$

$$f(n) = \Theta(g(n))$$

مثال

$$100n^3 + 5n - 4 \neq \Theta(n^3)$$

حل. باید نشان دهیم هیچ مقدار مثبت برای C_1 و C_2 و یک مقدار n_0 پیدا نمی شود که رابطه‌ی

$$C_1 n^3 \leq 100n^3 + 5n - 4 \leq C_2 n^3$$

برای همه مقادیر $n > n_0$ برقرار باشد.

به وضوح به ازای هر مقدار $C_1 > 0$ و برای n ‌های بزرگ داریم :

$$C_1 n^3 < 100n^3 + 5n - 4$$

مثال

$$100n^3 + 5n - 4 = \Theta(n^3)$$

حل. کافیست در نظر بگیرید $C_1 = 1$ و $C_2 = 200$ آنگاه برای همه مقادیر $n > 1$ داریم:

$$C_1 n^3 \leq 100n^3 + 5n - 4 \leq C_2 n^3$$

نکته) در واقع می‌توان نشان داد که هر چند جمله‌ای از مرتبه دقیق جمله با بزرگترین توانش است، یعنی:

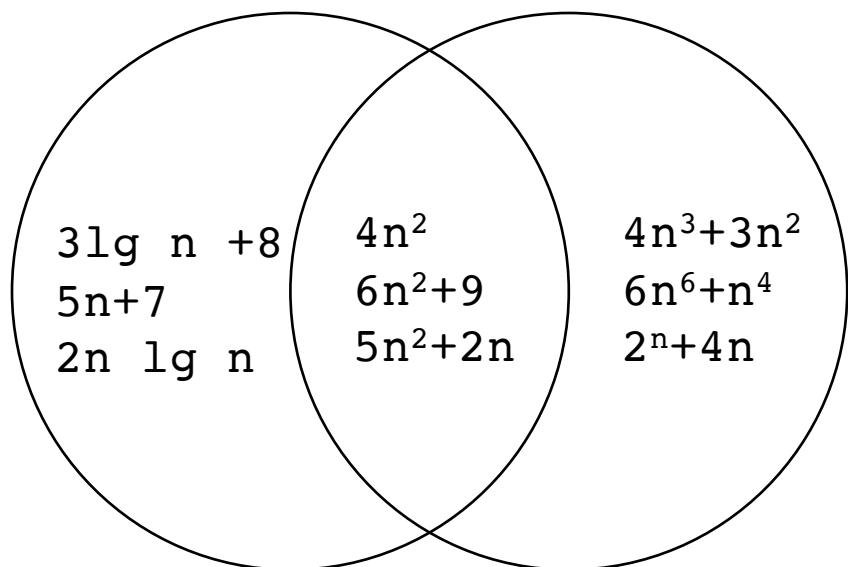
$$a_k n^k + a_{k-1} n^{k-1} + \dots = \theta(n^k)$$

نماد θ

تابع θ عطف دو تابع O و Ω است:

$$f(n) = \theta(g(n)) \iff f(n) = O(g(n)) \wedge f(n) = \Omega(g(n))$$

یا به عبارتی شرط لازم و کافی برای $f(n) = \theta(g(n))$ آن است که $f(n) = \Omega(g(n))$ و $f(n) = O(g(n))$

$$\theta(n^2) = \Omega(n^2) \cap O(n^2)$$

مثال

$$\frac{n(n-1)}{2} \in \theta(n^2)$$

حل. در مثال های قبل دو حکم زیر را دیدیم، بنابراین حکم اثبات می شود.

$$\frac{n(n-1)}{2} \in O(n^2)$$

$$\frac{n(n-1)}{2} \in \Omega(n^2)$$

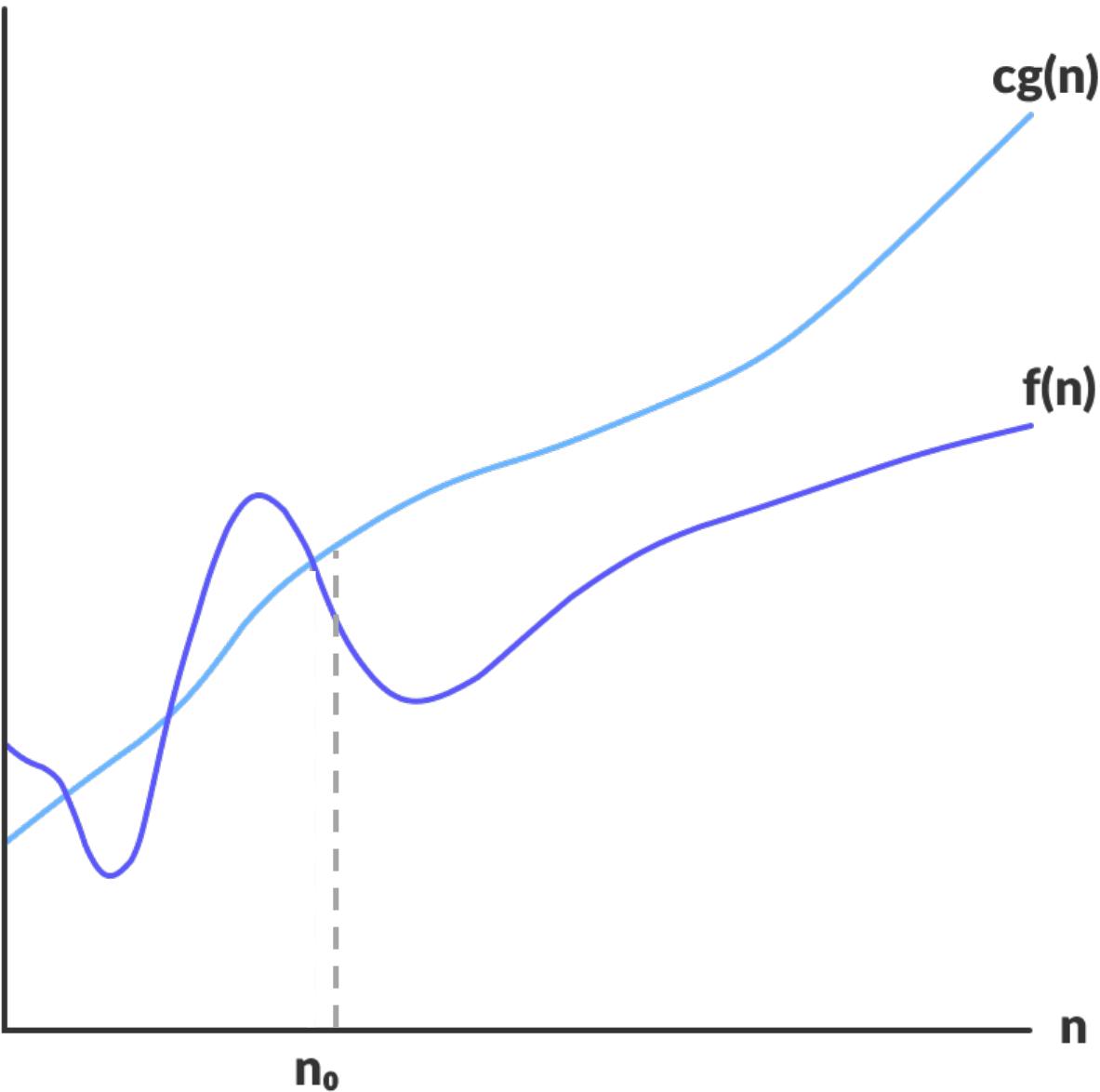
نماد O

برای $g(n)$ داده شده، $O(g(n))$ را مجموعه توابع زیر تعریف می‌کنیم:

$$O(g(n)) = \{ f(n) | \exists c > 0 \text{ and } n_o .s.t \forall n > n_o, 0 < f(n) < c \times g(n) \}$$

این نماد به O شبیه است با این تفاوت که درجه رشد $f(n)$ نمی‌تواند برابر با $g(n)$ باشد و الزاماً از آن کوچکتر است، به عبارتی داریم:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{f(n)}{g(n)} = 0$$

$$f(n) = o(g(n))$$

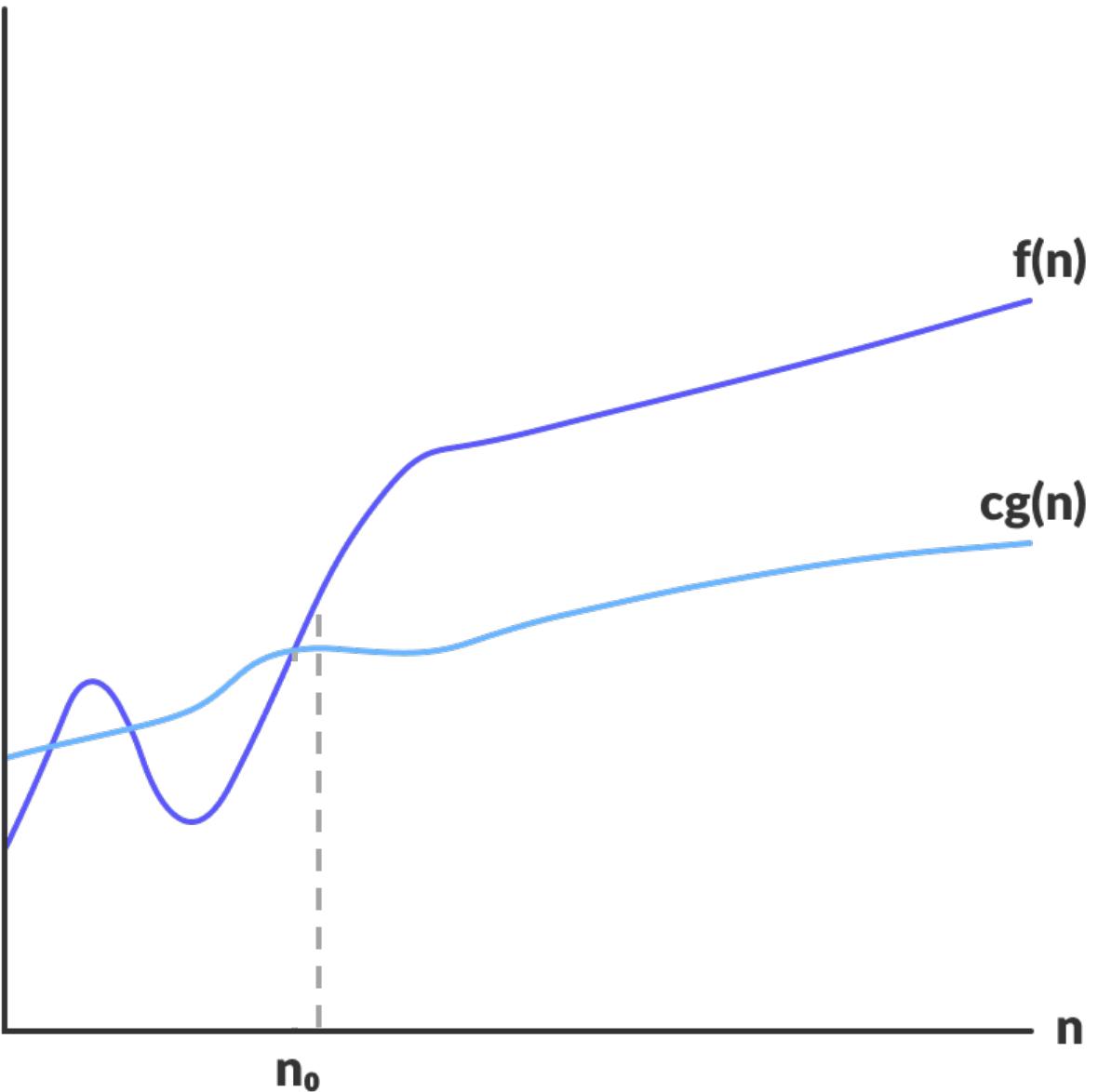
نماد ω

برای $(g(n))$ داده شده، $\omega(g(n))$ را مجموعه توابع زیر تعریف می‌کنیم:

$$\omega(g(n)) = \{f(n) | \exists c > 0 \text{ and } n_o .s.t \forall n > n_o, 0 \leq c \times g(n) < f(n)\}$$

این نماد به Ω شبیه است با این تفاوت که درجه رشد $f(n)$ نمی‌تواند برابر با $g(n)$ باشد و الزاماً از آن بزرگتر است، به عبارتی داریم:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{f(n)}{g(n)} = \infty$$

$$f(n) = \omega(g(n))$$

خلاصه کلام

خودمانی بگوییم (هرچند نا دقیق از نظر ریاضی)، اگر G درجه رشد تابع g و F درجه رشد تابع f باشد، آنگاه داریم:

$$f = \Theta(g) \iff F = G$$

$$f = O(g) \iff F \leq G$$

$$f = o(g) \iff F < G$$

$$f = \Omega(g) \iff F \geq G$$

$$f = \omega(g) \iff F > G$$

خواص توابع رشد

خاصیت تراگذاری (Transitive)

$$f(n) = \Theta(g(n)), g(n) = \Theta(h(n)) \implies f(n) = \Theta(h(n))$$

$$f(n) = O(g(n)), g(n) = O(h(n)) \implies f(n) = O(h(n))$$

$$f(n) = o(g(n)), g(n) = o(h(n)) \implies f(n) = o(h(n))$$

$$f(n) = \Omega(g(n)), g(n) = \Omega(h(n)) \implies f(n) = \Omega(h(n))$$

$$f(n) = \omega(g(n)), g(n) = \omega(h(n)) \implies f(n) = \omega(h(n))$$

خواص توابع رشد

خاصیت بازتابی (Reflexive)

$$f(n) = \Theta(f(n))$$

$$f(n) = O(f(n))$$

$$f(n) = \Omega(f(n))$$

$$f(n) \neq o(f(n))$$

$$f(n) \neq \omega(f(n))$$

خواص توابع رشد

خاصیت تقارن (Symmetry)

$$f(n) = \Theta(g(n)) \iff g(n) = \Theta(f(n))$$

خاصیت تقارن ترانهاده (Transpose symmetry)

$$f(n) = O(g(n)) \iff g(n) = \Omega(f(n))$$

$$f(n) = o(g(n)) \iff g(n) = \omega(f(n))$$

استفاده از حد

همانگونه که در تعریف Θ و ω دیدیم، برای تعیین مرتبه توابع با استفاده از حد داریم:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{f(n)}{g(n)} = c \implies f(n) \in \Theta(g(n))$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{f(n)}{g(n)} = 0 \implies f(n) \in o(g(n))$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{f(n)}{g(n)} = \infty \implies f(n) \in \omega(g(n))$$

مثال

$$\frac{n^2}{2} \in o(n^3)$$

حل:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{n^2}{2}}{n^3} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{2n} = 0$$

روش‌های تحلیل الگوریتم‌ها

الگوریتم‌های ترتیبی:

- یک یا تعداد ثابتی از عبارت‌های ساده: $\Theta(1)$

```
var x=5  
var y=2  
var a=x  
var b=x+a  
x=5*x+y
```

روش‌های تحلیل الگوریتم‌ها

فرض کنید $T(n)$ زمان یک برنامه باشد که به k قسمت به صورت زیر تقسیم شده:

$$T_1(n) = O(f_1(n))$$

$$T_2(n) = O(f_2(n))$$

...

$$T_k(n) = O(f_k(n))$$

در آن صورت داریم:

$$T(n) = \sum_{i=1}^k T_i(n) = O(\max_{1 \leq i \leq k} (f_i(n)))$$

روش‌های تحلیل الگوریتم‌ها

: $S(n) = O(f(n))$ با زمان اجرای $g(n)$ بار تکرار برنامه ای

$$T(n) = g(n)S(n) = O(g(n)f(n))$$

ساختار `if` که قسمت‌های $T_1(n) = O(f_1(n))$ و $T_2(n) = O(f_2(n))$ به ترتیب زمان‌های `then` و `else` آن داشته باشند:

$$T(n) = \max\{T_1(n), T_2(n)\} = O(\max\{f_1(n), f_2(n)\})$$

مرتبه اجرایی حلقه ها

برای a و b دلخواه، حلقه های `for` زیر را در نظر بگیرید:

```
for(i=a;i<=b;i=i+k)
    some_commands;
```

```
for(i=a;i>=b;i=i-k)
    some_commands;
```

آنگاه تعداد تکرار های آنها برابر خواهد بود با:

$$\lceil \frac{|b - a| + 1}{k} \rceil$$

مثال

```
for(i=1;i<=n;i=i+1)
    some_commands;
```

$$\lceil \frac{|n - 1| + 1}{1} \rceil = n \quad \text{تعداد تکرار:}$$

```
for(i=3;i<=n;i=i+2)
    some_commands;
```

$$\lceil \frac{|n - 3| + 1}{2} \rceil = \frac{n}{2} - 1 \quad \text{تعداد تکرار:}$$

در نتیجه مرتبه اجرایی هر دو حلقه از $O(n)$ است.

مرتبه اجرایی حلقه ها (لگاریتمی)

برای a و b دلخواه، حلقه های `for` زیر را در نظر بگیرید:

```
for (i=a; i<=b; i=i*k)
    some_commands;
```

```
for (i=b; i>=a; i=i/k)
    some_commands;
```

آنگاه تعداد تکرار های آنها برابر خواهد بود با:

$$\lceil \log_k^b - \log_k^a + 1 \rceil$$

مثال

```
for(i=1;i<=8;i=i*2)  
    some_commands;
```

$$\lceil \log_2^8 - \log_2^1 + 1 \rceil = 4 \quad \text{تعداد تكرار:}$$

```
for(i=27;i<=n;i=i*3)  
    some_commands;
```

$$\lceil \log_3^n - \log_3^2 + 1 \rceil \quad \text{تعداد تكرار:}$$

$$= \log_3^n - 2 \in O(\log_3^n)$$

مثال

```
for(i=1;i<=8;i=i*2)  
    some_commands;
```

$$\lceil \log_2^8 - \log_2^1 + 1 \rceil = 4 \quad \text{تعداد تكرار:}$$

```
for(i=27;i<=n;i=i*3)  
    some_commands;
```

$$\lceil \log_3^n - \log_3^{27} + 1 \rceil \quad \text{تعداد تكرار:}$$

$$= \log_3^n - 2 \in O(\log_3^n)$$

مثال

```
for(i=n;i>=16;i=i/4)
    some_commands;
```

تعداد تكرار:

$$\lceil \log_4^n - \log_4^{16} + 1 \rceil = \log_4^n - 1 \in O(\log_4^n)$$

مثال

```
for(i=n;i>=1;i=i-i/3)
    some_commands;

for(i=n;i>=1;i=i-i/(3/2))
    some_commands;
```

می‌توان نوشت: $i - i/3 = \frac{2}{3}i = \frac{i}{\frac{3}{2}}$ آنگاه داریم:

بنابراین تعداد تکرار برابر است با:

$$\log_{3/2}^n - \log_{3/2}^1 + 1 = \log_{3/2}^n + 1$$

مرتبه اجرایی حلقه ها (تو در تو)

حلقه های for زیر را در نظر بگیرید:

```
for(i=1 ; i<=n ; i=i+1)
    for(j=1 ; j<=n ; j=j+1)
        some_commands ;
```

آنگاه هر حلقه n بار تکرار می شود، بنابراین در مرتبه اجرایی آن n^2 است.

مثال

```
for(i=1;i<=n;i=i*2)
    for(j=1;j<=n;j=j+1)
        some_commands;
```

تعداد تكرار:

$$(\log_2^n + 1) \times n \in O(n \lg n)$$

مثال

```
for (i=1 ; i<=m ; i=i+1)
    some_commands;

for (j=1 ; j<=n ; j=j+1)
    some_commands;
```

تعداد تكرار:

$$O(\max(n, m)) = O(n + m)$$

مثال

```
for (k=1 ; k<=m ; k=k+1)
    some_commands;

for (i=1 ; i<=n ; i=i+1)
    for (j=1 ; j<=n ; j=j+1)
        some_commands;
```

تعداد تكرار:

$$O(\max(n^2, m)) = O(n^2 + m)$$

حلقه های تو در تو وابسته

```
for(i=1 ; i<=n ; i=i+1)
    for(j=1 ; j<=i ; j=j+1)
        some_commands;
```

i	1	2	3	...	n
تعداد تکرار	1	2	3	...	n

$$1 + 2 + 3 + \dots + n = \frac{n(n + 1)}{2} \in O(n^2)$$

تعداد تکرار:

$$\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^i 1 = \sum_{i=1}^n i = \frac{n(n + 1)}{2} \in O(n^2)$$

یا به عبارتی دیگر داریم:

حلقه های تو در تو وابسته

```
for(i=1 ; i<=n ; i=i*2)
    for(j=1 ; j<=i ; j=j+1)
        some_commands;
```

i	1	2	4	...	n
تعداد تکرار	1	2	4	...	n

تعداد تکرار:

$$1+2+4+\dots+n = 2^0+2^1+\dots+2^{\log_2 n} = \frac{2^{\lg n + 1} - 1}{2 - 1} = 2^{\lg n} \times 2 - 1 = 2n - 1 \in O(n)$$

$$a^0 + a^1 + a^2 + \dots + a^k = \frac{a^{k+1} - 1}{a - 1}$$

مثال

```
for (k=1 ; k<=n ; k++)
    for (i=1 ; i<=n ; i=i*2)
        for (j=1 ; j<=i ; j=j+1)
            some_commands ;
```

تعداد تکرار: در مثال قبل دیدیم که دو حلقه داخلی $O(n)$ مرتبه تکرار می‌شوند، از آنجا که حلقه بیرونی n مرتبه تکرار می‌شود، تعداد کل تکرار برابر است با:

$$n \times O(n) = O(n^2)$$

مثال

```
for(i=1 ; i<=n ; i++)
    for(j=1 ; j<=n ; j=j+i)
        some_commands;
```

i	1	2	3	...	n
تعداد تكرار	n	n/2	n/3	...	1

تعداد تكرار:

$$n + \frac{n}{2} + \frac{n}{3} + \dots + 1 = n\left(1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{n}\right) \approx n \ln n \in O(n \lg n)$$

$$\sum_{i=1}^n \frac{1}{i} = \ln(n) + \gamma$$

مثال

```
for(i=1 ; i<=n ; i=i*3)
    for(j=i ; j<=n ; j=j+1)
        some_commands;
```

i	1	3	9	...	n
تعداد تكرار	$n-1+1$	$n-3+1$	$n-9+1$	...	$n-n+1$

تعداد تكرار:

$$(\log_3^n + 1)(n+1) - (1 + 3 + 9 + \dots + n) = (\log_3^n + 1)(n+1) - \left(\frac{3n-1}{2}\right) \in O(n \lg n)$$

تغییر مقدار نهایی شمارنده

```
for(i=1 ; i<=n ; i++)  
    for(j=1 ; j<=n ; j++) {  
        some_commands;  
        n=n-1;  
    }
```

i	1	2	3	...
تعداد تکرار	$n/2$	$n/4$	$n/8$	...

تعداد تکرار:

$$n + \frac{n}{2} + \frac{n}{4} + \dots = n\left(1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots\right) = n \times \frac{\frac{1}{2}}{1 - \frac{1}{2}} \in O(n)$$

$$a^0 + a^1 + a^2 + \dots + a^k = \frac{a^{k+1} - 1}{a}$$

فراخوانی توابع

با فرض آنکه پیچیدگی $f(k)$ برابر با $O(k)$ باشد، پیچیدگی را مشخص کنید:

```
for(i=1;i<=n;i++)
    f(n);
```

جواب:

$$n \times n = O(n^2)$$

```
for(i=1;i<=n;i++)
    f(i);
```

جواب:

$$f(1) + f(2) + \dots + f(n) = 1 + 2 + \dots + n = \frac{n(n+1)}{2} \in O(n^2)$$